

П.И. Столяровын сборникыштыже түрлө жанран произведений-влак пурталтыныт. Шукышт ончычшым газетлаште (“Марий коммуна” (“Марий Эл”), “Юл увер”, “Волжская правда”) савыкталтыныт, садлан ятыр лудшылан нуно палыме улыт. Автор шке кундемже, калык илыш нерген ойпого гыч легенде-влакым поген, йылме ойыртемным шотыш налын да произведений текстым сылнымутан литературлан кельштарен. Ойлымаш ден почеламутшат, публицистический статья ден очеркшат калык, посна ең илыш дене кылдалтыныт, нунын койыш-шоктышыштым, илыш дене кылдалтше кугу событийым, онгай але осал, күлдымаш паша нерген почын ончыктат.

Калык илыш-йўла дене кылдалтше этнографический сынан ойлымашыже, легендыже-влак Кўшыл ден Ёлыл Азъял (“Кўшыл Азъял”), Учимсола, Кокласола, Ёлсола, Шўргыял (“Шўргыял”), Извече корем (“Извече корем”), Авышна корем (“Авышна корем”), Чодыраял (“Чодыраял”) да моло ял-влакын, вер-шөрын историйыштым шерын лектыныт, посна айдемын да тудын ешыжын, родо-тукымжын илыш-пўрымашышт дене кылдалтыныт. Тидын годым автор нунын тўжвал тўсыштымат, көргө шонымашыштымат ужеш да мастарын сўретлен пуа. “Ўярня курык” лўман ойлымашыжат марий калыкын “илыш гыч” маналтеш да шошын мотор пайремже, тудым эртарыме йўлаже, радамже дене кылдалтын. Автор тыште тугак шошо пўртўсын ойыртемжым ончыкта, калык илыш дене кылда.

Серымаштыже лудшо ег калык сийым, пайремым кузе эртарымыштым, тидын дене пырля Ёлазъялын мотор ёдыржё Маньокын да Кёшыл Азъял каче Ивин кап-кыл суретыштым ужын, уш-акылыштым аклен, илыш-корныштым шерён лектын кертеш.

П.И. Столяровын ик кугурак легендыже шочмо Азъял кундемже дене кылдалтын (“Азъял”). Тудо марий калыкын пеш тошто илышыже дене, Ази луман марий патыр рвезын да Чачавий луман марий ёдырын татар хан деч утлымышт дене палымым ышта. “Азъял” легенде да С.Г. Чавайнын “Йыланда” луман ойлымашыже икгайрак улыт. Коктынат калык ойпого негызеш возалтыныт, но П. Столяровын произведенийыштыже действий Озан ола верч кучедалмаш деч ончысо жапыште каен шога. Ёдырамаш-влакын образыштат Чачавий луман улыт, нунын пурымашышт гына тёрлө: Чавайнын Чачавийже – пиалдыме, вудыш тёрштен кола гын, Столяровын героиньыже кумда тукымым шарен колта. Тудын эргышт ден ёдырышт лум дене кызытсе ял-влакым чыланат палат.

Кучык мыскара, сонар илыш гыч (“Кок мерангым ит покто”, “Кишке ден ужава” (тыште пуртусыштё илыше-влакын сонарланымышт ончыкталтеш), “Сонарзе” да молат) да йоча-влаклан возымо ойлымаш ден йомак-влакым авторын творчествыштыже посна ужаш семын палдараш лиеш. Нуно чын илышлан туныктышо да воспитатлыше сынан улыт. Йордымё койыш-шоктышым ончыктышо (“Шортат да воштылат”, “Ава чон”, “Кё титакан?” да молат), илыш

гычак налме пример-влак гоч автор южо еҥ-влакын аракам шот деч посна йўмашыштым, шолышт коштмыштым, шкалан гына илаш тōчымым вурса, марий калыкын “тыге ышташ ок йōрō” манме мутшым лудшо-влак деке намиен шукташ тырша, намыс койыш деч эрнаш ўжеш. Йоча-влакым писе, лўддымō, сайын тунемше лияш тарата, школышто пырля тунемше йолташ-влакым, ача-авам, кова-кочам, пўртўсым, янлыкым, кайыкым, тўрлō кушкылым – чаманаш да перегаш туныкта. Авторын поэзий творчествожат сылне почеламут, басня, йыгыр мут дене тўвыргō. Шуко почеламутшо туныктышо, тунемше-влаклан пōлеклалтын да возышын школ пашаште ойыртемным ужын моштымыжым, тудым аклымыжым палдарат. Илыш дене пенгыдын кылдалтше почеламутшо-влакат газет страницылаште ончычак савыкталтыныт, марий школын да тунемше йоча, туныктышо-влакын койыш-шоктышыштым ончыктат, тунемаш ўжыт. Мутлан, “Шинчымаш пайрем” почеламутышто гын сылне пўртўсшак йоча да кугуеҥ-влакын кумылыштым нōлта:

Эх, каваже канде-канде,
Чыланам ласкан вўчка.
Пуйто угыч шочын мланде,
Куанен, куштен чўчка.

Таче пуйто шошо тольо,
Школ садерышке мурен.
Погыненыт шукын школыш,
Кумыл нōлтын, йывыртен.

“Ялем”, “Шошо – тулшол”, “Шочмо кундемем” луман почеламутыштыжо автор шкенжын вершөржым, сылне пүртүсшым айдемым веле огыл, кайык-влакымат “моктыкта”:

Юл үмбалне шулыш ўжараже,
Кече сай лийшашым шижтарен.
Кайык-влакше эр годсек муралыт,
Шочмо верым кумыл тич моктен.

Автор пүртүсымат, кайык-влакымат посна образ семын сылнын сүретлен, кумыл нөлтышö корнылам шочыктен.

Почеламутым чоңымо годым П.Столяров калык йылмын поянлыкшым мастарын кучылтеш. “Чатлама” луман почеламутшо олицетворений йөн дене шочын. Тыште теле йүштö “кугешна”, “шыма”, “шыдыжым шылта” да тулеч молат. Тыгаяк йöным “Пасу” почеламутышто ужына. Олицетворений деч посна автор шке ойжым моло сылнештарыме йöнымат кучылтеш. “Торжа йоча” почеламутым чоңаш гиперболын, литотын, фразеологизмын стилистический йöнышт полшат. Тыгак тагастарымаш, эпитет дене каласкалымашыжым писештара.

“Мужыр мут йынгыр” мут аршаш гын омоним ден омограф йöным кучылтын чоңалтын, лудмо годым онгайын шокта. Мутлан:

Ача-ава йочам ончен
куштат –
Вара пуда ўмбалне шкешт
куштат.

П.И. Столяров сар жапысе илыш нерген возымыжо лудшо-влакын чоныштышт чаманымаш шижмашым да тунамак кугешнымашым шочыкта. Ача-иза-влак фронтыш каен пытымеке, колхоз пасуш, фермыш кушкын шудымо, але нарашта кап-кылан кугурак ийготан (изижат кодын огытыл) йоча-влак лектыныт. Имньым кычкен пуымеке, пасум куралыныт, тырмаленыт, терысым луктыныт, ушкал-презым пукшеныт. Тидын нерген авторын “Икымше ошкыл”, “Пагыт нелемеш”, “Пуын акше” илыш гыч манме шарнымашыже ойлат. Тыгай произведений-влак шужен ярнен, неле пашам орланен ыштыше, сар жапыште кушшо рвезе калыкын ўмырешыжлан кодыт.

П.И. Столяров шке творческий пашаже дене калыклан эреак онгай да сылне произведений-влакым темлен шоген: пўсö мыскараже воштылта, легендыже тошто илыш нерген уым луктын ончыкта, лудшо енгым шке вер-шөржö нерген шоналташ тарата; йоча-влаклан возымо ойлымашыже, почеламут ден йомакше туныктымаш да воспитаний пашаште польш семын лийын кертыт; пўртўс да сонар нерген шке ужмыжо, шекланымыже шочмо кундемнам – энгерым, ерым, чодырам, янлык ден кайыкым аралаш ўжыт.

Л.Бурков, филологий наука кандидат

